

Тема 27

ГОДІВЛЯ ОВЕЦЬ

1. Особливості годівлі овець і кіз із врахуванням їх біологічних властивостей
2. Вплив повноцінності годівлі кітних та лактуючих самиць на якість вовни і пуху
3. Норми і раціони біологічно повноцінної годівлі кітних та лактуючих вівцематок та конематок
4. Фактори, якими впливають при організації повноцінної годівлі овець і кіз
5. Шляхи і методи досягнення породного генетичного потенціалу молочної продуктивності, відтворної здатності і профілактики імунодефіциту овець і кіз

Біологічні особливості овець

- Господарське значення вівчарства полягає в тому, що його продукція значно різноманітніша, ніж та, яку одержують, наприклад, у скотарстві. Це як сировина для переробної промисловості (вовна, овчини, шкурки ягнят), так і продукти харчування (баранина, сало, і молоко).
- Найціннішою продукцією є вовна. За оптимальних умов утримання і годівлі досить ефективно поєднання вовнової і м'ясної продуктивності овець. За м'ясними якостями вівці не поступаються перед великою рогатою худобою. Молочна продуктивність овець суттєво різниться залежно від породи. Так, середні надої вівцематок остфризландської породи за 100 днів лактації можуть досягати 250 кг. Характерна ознака овець - це висока плодючість. Так, вівцематки романівської породи зазвичай народжують за одне котіння двійні, близько 30% їх поголів'я за нормальних умов годівлі народжують по три, чотири і навіть п'ять ягнят за окіт.
- Вівці — жуйні тварини зі складним шлунком. У перших трьох його відділах (рубець, сітка, книжка) шлунковий сік і ферменти, що перетравлюють корми, відсутні. Рубець, місткість якого досягає 10-12 л, заселений бактеріями і найпростішими, які беруть активну участь у травленні. Шлунковий сік, що містить соляну кислоту й пепсин, виділяється у сичузі.

- У живленні овець багато спільного з великою рогатою худобою. Але за темпами розвитку функції живлення в онтогенезі вівці більш скороспілі. **Так, ягнята у 2-місячному віці перетравлюють і засвоюють поживні речовини кормів рослинного походження на рівні дорослих тварин. Вівці значно краще, ніж велика рогата худоба й коні, використовують у своєму живленні пасовищні та грубі корми і можуть задовольнятися пасовищами, непридатними для останніх. Ця здатність зумовлена такими анатомічними особливостями, як тонкі, рухливі губи, гострі вигнуті різці. Тварини вільно поїдають низькорослі трави й підбирають тонкі листочки та навіть насіння і плоди, що осипаються з рослин.**
- Вівці поїдають у 1,5-2,0 рази більше видів рослин, ніж інші травоядні тварини, що важливо для господарств з великими площами природних кормових угідь. **Але вівці вибагливі до якості кормів і чутливі до різноманітності та повноцінності раціонів. Цю залежність слід брати до уваги у тому разі, коли кормова база створюється за рахунок польового кормовиробництва.**
- Вівці гірше, ніж велика рогата худоба, перетравлюють корми, багаті на клітковину, але з розрахунку на 1 кг приросту живої маси споживають порівняно менше поживних речовин, оскільки мають краще розвинений і більший за відносним об'ємом травний канал.
- Цим тваринам характерна саморегуляція черговості використання поживних речовин на забезпечення діяльності головних систем організму (центральна нервова, кровообіг, розмноження та ін.). **В останню чергу поживні речовини використовуються на ріст вовни. Вони розподіляються за органами і тканинами відповідно до ступеня інтенсивності обмінних процесів, які у них відбуваються.** Якщо рівень живлення упродовж тривалого часу нижче підтримуючого, нормальна діяльність найважливіших органів забезпечується шляхом використання енергії і білка життєво менш важливих тканин: спочатку жирової, м'язової, кісткової, а потім - вовни (особливо за нестачі протеїну). І навпаки — за оптимальних умов годівлі поживні речовини надходять у вовну лише у разі повного забезпечення потреб усіх життєво важливих систем, органів і тканин.

- **Отже, якість вовни найбільш залежна від умов годівлі тварин. Особливо ця залежність проявляється у вівцематок протягом останньої третини періоду кітності та перших днів лактації, коли з причини нестачі поживних речовин ріст вовни призупиняється і на ній утворюються "перехвати" (голодна тонина). Оскільки основним білком вовни є кератин, що містить 2,5-5,5% сірки, для овець характерний інтенсивний обмін цього елемента і відповідна потреба у ньому.**
- **За нестачі сірки у раціонах погіршується перетравлювання поживних речовин, особливо клітковини, знижується рівень використання азотистих речовин. У цьому разі знижується швидкість росту вовни й живої маси молодняка. Тому годівлю овець слід контролювати за сіркою в цілому та за сірковмісними амінокислотами (метіоніном і цистином) зокрема.**
- **Недостатня за рівнем і неповноцінна годівля пригнічує розвиток тварин, погіршує їхню життєздатність та стійкість проте захворювань, знижує продуктивність (м'ясна, молочна, вовнова).**
- Для овець характерні висока плодючість і скороспілість. Від 100 вівцематок за оптимальних умов утримання й годівлі одержують 120-130 ягнят. У овець чітко виражена сезонність статевої активності, Вони мають відносно короткий період кітності - 140-155 днів. Живуть ці тварини 15-18 років, а період їх господарського використання -7-8 років. Для овець характерні добрі нюх і слух, але вони погано бачать.
- Вівчарство в Україні розвивається за такими виробничими напрямками: вовново-м'ясний, м'ясо-вовновий, смушковий, вовново-м'ясо-молочний.

- **Годівля вівцематок**
- **Годівля вівцематок повинна забезпечувати їхню високу плодючість і молочність, а також вовнову продуктивність.**
- **Потреба вівцематок у поживних речовинах залежить від живої маси та фізіологічного стану у періоди: від відлучення ягнят до кінця парувальної компанії, кітності, підсисний.**

Норми годівлі наведені в таблицях.

Норми годівлі вівцематок у підсисний період (на голову за добу)

| Жива маса, кг | Настриг митої вовни, кг | Суша речовина, кг | Кормові одиниці | Обмінна енергія, МДж | Перетраваний протеїн, г | Сирий протеїн, г | Сира кліткови на, г | Цукор, г | Крохмаль, г |
|--|-------------------------|-------------------|-----------------|----------------------|-------------------------|------------------|---------------------|----------|-------------|
| <i>Підсисні матки з одним ягням і молочністю, що забезпечує 250-300 г добового приросту приплоду</i> | | | | | | | | | |
| | 1,5-1,8 | 1,6 | 1,35 | 16,3 | 135 | 195 | 320 | 140 | 210 |
| 50 | 1,9-2,3 | 1,8 | 1,60 | 18,8 | 160 | 230 | 360 | 160 | 240 |
| | 2,4-2,6 | 1,9 | 1,75 | 20,1 | 175 | 245 | 380 | 170 | 250 |
| | 1,8—2,2 | 1,8 | 1,55 | 18,8 | 155 | 230 | 360 | 150 | 220 |
| 60 | 2,3-2,6 | 1,9 | 1,70 | 20,1 | 170 | 245 | 380 | 170 | 250 |
| | 2,7-3,0 | 2,1 | 1,95 | 22,2 | 195 | 275 | 420 | 190 | 280 |
| | 2,2-2,5 | 1,9 | 1,70 | 19,7 | 170 | 245 | 380 | 170 | 250 |
| 70 | 2,6—3,0 | 2,2 | 2,0 | 23,4 | 200 | 285 | 440 | 200 | 300 |
| | 3,1-3,5 | 2,4 | 2,15 | 25,1 | 215 | 310 | 480 | 210 | 300 |
| | 2,2—2,5 | 2,0 | 1,85 | 20,9 | 185 | 270 | 400 | 180 | 270 |
| 80 | 2,6-3,0 | 2,4 | 2,15 | 25,1 | 215 | 310 | 480 | 210 | 310 |
| | 3,1-3,5 | 2,6 | 2,35 | 27,2 | 235 | 335 | 520 | 230 | 340 |

| Жива маса, кг | Настриг митої вовни, кг | Суша речовина, кг | Кормові одиниці | Обмінна енергія, МДж | Перетравний протеїн, г | Сирий протеїн, г | Сира клітковина, г | Цукор, г | Крохмаль, г |
|---|--------------------------------|--------------------------|------------------------|-----------------------------|-------------------------------|-------------------------|---------------------------|-----------------|--------------------|
| <i>Підсисні з двома ягнятами і молочністю, що забезпечує 400-500 г добового приросту приплоду</i> | | | | | | | | | |
| | 1,5-1,8 | 2,0 | 1,85 | 21,3 | 185 | 270 | 380 | 190 | 280 |
| 50 | 1,9-2,3 | 2,2 | 2,10 | 23,8 | 210 | 300 | 420 | 210 | 310 |
| | 2,4-2,6 | 2,4 | 2,25 | 25,9 | 225 | 325 | 450 | 230 | 350 |
| | 1,8-2,2 | 2,1 | 1,95 | 22,2 | 195 | 280 | 400 | 200 | 320 |
| 60 | 2,3-2,6 | 2,3 | 2,20 | 24,7 | 220 | 320 | 440 | 200 | 330 |
| | 2,7—3,0 | 2,5 | 2,35 | 26,8 | 235 | 340 | 480 | 240 | 400 |
| | 2,2-2,5 | 2,2 | 2,10 | 23,8 | 210 | 300 | 420 | 210 | 310 |
| 70 | 2,6-3,0 | 2,5 | 2,40 | 26,8 | 240 | 390 | 480 | 240 | 360 |
| | 3,1—3,5 | 2,7 | 2,55 | 28,9 | 255 | 370 | 510 | 260 | 400 |
| | 2,2-2,5 | 2,4 | 2,25 | 25,9 | 225 | 325 | 450 | 230 | 350 |
| 80 | 2,6—3,0 | 2,7 | 2,55 | 28,9 | 255 | 370 | 510 | 260 | 400 |
| | 3,1-3,5 | 2,9 | 2,75 | 31,4 | 275 | 400 | 550 | 280 | 410 |

- **Після окоту маток переводять на повний раціон поступово. В перші 2—3 дні їм згодовують високоякісне сіно, гранульовані кормосуміші або трав'яне борошно та концентрати. Пізніше вводять в раціон силос, сінаж і коренеплоди.**
- **Раціони із значною кількістю силосу необхідно ретельно балансувати не тільки за загальною поживністю і перетравним протеїном, а й за сухою речовиною та деякими складовими частинами її, особливо легкоперетравними вуглеводами.**
- **У перші 1,5—2 міс лактації для м'ясо-вовнових овець оптимальною є наявність 14 % протеїну в сухій речовині раціону, а в кінці лактації близько 10,5 %. Оптимальне співвідношення цукру і перетравного протеїну в раціоні підсисних маток становить 1 : 1. Найефективніше використовують вівці раціони, в яких з розрахунку на 1 г цукру припадає 1,5—1,8 г крохмалю.**

| Каротин, мг | А, МО | Д, МО | Е, мг | Кальці й, г | Фосфо р, г | Сірка, г | Сіль кухо нна, г | Цинк, мг | Мідь, мг | Кобал ьт, мг |
|--|---------------|--------------|--------------|------------------------|-----------------------|---------------------|-------------------------------------|---------------------|---------------------|-------------------------|
| <i>Підсисні матки з одним ягням і молочністю, що забезпечує 250-300 г добового приросту приплоду</i> | | | | | | | | | | |
| 15 | 8000 | 450 | 50 | 9,0 | 5,9 | 5,8 | 14 | 60 | 15 | 0,8 |
| 15 | 8000 | 650 | 50 | 9,2 | 6,0 | 5,9 | 14 | 70 | 16 | 0,9 |
| 15 | 8000 | 650 | 50 | 9,3 | 6,0 | 6,5 | 14 | 80 | 17 | 1,0 |
| 15 | 8000 | 650 | 50 | 9,4 | 6,1 | 5,9 | 15 | 70 | 16 | 0,9 |
| 15 | 8000 | 650 | 50 | 9,6 | 6,2 | 6,3 | 15 | 80 | 17 | 1,0 |
| 20 | 8000 | 750 | 60 | 9,7 | 6,2 | 7,0 | 15 | 85 | 19 | 1,0 |
| 20 | 10 000 | 750 | 60 | 9,8 | 6,3 | 6,2 | 16 | 80 | 17 | 1,0 |
| 20 | 10 000 | 750 | 60 | 10,0 | 6,4 | 7,0 | 16 | 90 | 20 | 1,1 |
| 20 | 10 000 | 800 | 60 | 10,1 | 6,4 | 7,5 | 16 | 95 | 21 | 1,2 |
| 20 | 10 000 | 800 | 60 | 10,2 | 6,5 | 7,0 | 16 | 80 | 18 | 1,0 |
| 20 | 10 000 | 800 | 60 | 10,4 | 6,6 | 7,5 | 16 | 95 | 21 | 1,2 |
| 20 | 10 000 | 800 | 60 | 10,6 | 6,7 | 8,0 | 17 | 100 | 22 | 1,3 |

| Каротин, мг | А, МО | Д, МО | Е, мг | Кальц ій, г | Фосфо р, г | Сірка, г | Сіль кухо нна, г | Цинк, мг | Мідь , мг | Кобал ьт, мг |
|---|---------------|--------------|--------------|------------------------|-----------------------|---------------------|-------------------------------------|---------------------|----------------------|-------------------------|
| <i>Підсисні з двома ягнятами і молочністю, що забезпечує 400-500 г добового приросту приплоду</i> | | | | | | | | | | |
| 20 | 10 000 | 800 | 60 | 11,8 | 7,8 | 6,0 | 17 | 80 | 16 | 1,0 |
| 20 | 10 000 | 800 | 60 | 11,8 | 7,8 | &,3 | 17 | 90 | 17 | 1,1 |
| 20 | 10 000 | 800 | 60 | 12,0 | 7,9 | 6,9 | 17 | 95 | 19 | 1,2 |
| 20 | 10 000 | 800 | 60 | 12,0 | 7,9 | 6,3 | 17 | 85 | 17 | 1,1 |
| 25 | 10 000 | 800 | 60 | 12,2 | 8,0 | 6,8 | 17 | 90 | 18 | 1,1 |
| 25 | 10 000 | 800 | 60 | 12,4 | 8,1 | 7,2 | 18 | 100 | 19 | 1,2 |
| 25 | 10 000 | 800 | 70 | 12,4 | 8,1 | 6,5 | 18 | 90 | 17 | 1,1 |
| 25 | 10 000 | 800 | 70 | 12,4 | 8,2 | 7,0 | 18 | 100 | 19 | 1,2 |
| 25 | 10 000 | 800 | 70 | 12,8 | 8,3 | 7,5 | 18 | 105 | 21 | 1,3 |
| 25 | 10000 | 800 | 70 | 12,8 | 8,3 | 6,8 | 18 | 100 | 22 | 1,2 |
| 25 | 10 000 | 1000 | 80 | 13,0 | 8,4 | 7,2 | 18 | 105 | 23 | 1,3 |
| 25 | 10 000 | 1000 | 80 | 13,2 | 8,5 | 7,6 | 18 | 110 | 23 | 1,4 |

- Підготовку до осіменіння розпочинають за 1,5-2,0 міс до нього. Під час осіменіння вівцематки повинні мати заводську кондицію. Повноцінна годівля у ці місяці є однією з основних умов збільшення кількості дозрілих фолікул і зародків. **Високої плодючості вівцематок досягають випасанням їх у період підготовки та осіменіння на молодій зеленій траві, багатій на протеїн, каротин і вітамін Е. Крім зелених кормів, цим тваринам згодовують по 0,2-0,3 кг концентрованих, а за нестачі перших — по 1,5-2,0 кг буряків на одну голову за добу.**
- Вівцематки, що не запліднилися, приходять в охоту через 16-21 днів і їх осіменяють повторно.
- Починати осіменяти овець у господарствах півдня України рекомендується в першій половині вересня, а в зонах Лісостепу і Полісся - в серпні-вересні. Це дає можливість при розведенні овець м'ясо-вовнового напрямку відгодовувати і здавати на м'ясо молодняк у рік його народження й одержувати додаткову кількість вовни.
- Повноцінна годівля кітних вівцематок - важлива умова одержання життєздатного приплоду та його збереження. При незадовільній годівлі ягнята народжуються слабкими, а вівцематки стають маломолочними. Потреба кітних вівцематок у поживних речовинах неоднакова у різні періоди кітності. Найінтенсивніше плід розвивається у другий період вагітності, тому потреба тварин в енергії і перетравному протеїні збільшується відповідно на 30-40 і 40-50%. Потреба у фосфорі й кальції зростає у 2 рази.

- **У першу половину кінності вівцематкам згодують солому, менш поживне сіно, силос і невелику кількість концентрованих кормів. У другу половину у складі раціонів збільшують частку високоякісного сіна та концкормів.**
- **Проведення окоту потребує поєднання повноцінної годівлі вівцематок з правильним утриманням і дбайливим доглядом. Для окоту відводять найтеплішу, без протягів, добре освітлену -східну або південнозахідну частину кошари. У ній із переносних дерев'яних щитів завдовжки 15 і завширшки 1 м обладнують клітки для утримання вівцематки з приплодом у перші один-три дні після окоту. На великих вівчарських фермах обладнують оцарки на 40 вівцематок, перегороджуючи їх щитами на чотири відділення (по 10 вівцематок). У них вони народжують ягнят і перебувають з ними 5-7 днів. За 1-2 дні до окоту вим'я у вівцематок значно збільшується. Перед окотом тварина непокоїться, підгрибає підстилку, часто лягає. Окіт триває до 30 хв.**
- **Потреба підсисних вівцематок у кормах зумовлена молочністю й кількістю ягнят у приплоді. Чим вища молочність, тим інтенсивніший обмін енергії і речовин. Рівень годівлі повинен бути достатнім для збереження їхньої вгодованості та нормального росту вовни.**
- **Основним кормом для підсисних вівцематок у перші дні після окоту є доброякісне сіно бобових, пшеничні висівки та вівсянка. На повний раціон їх переводять поступово (протягом першого тижня) із метою запобігання маститам і розладам травлення. У зимовий (стійловий) період їм згодують, кг: сіна - 1,0-1,5 соломи - 0,3-0,5, силосу 3-4, концентрованих кормів - 0,3-0,5 на одну голову за добу.**

- **Влітку основний корм вівцематок - це трава, їх випасають на природних або культурних пасовищах чи згодовують зелені корма з годівниць (7-10 кг на голову за добу), забезпечують водою, у підсисних вівцематок потреба у воді у півтора раза більша, ніж у кітних і холостих.**
- Добрі плодючість, молочність та вовнова продуктивність маток і висока якість вовни в основному визначаються умовами годівлі.
- Залежно від потреби в поживних і біологічно активних речовинах можна виділити три періоди різного фізіологічного стану вівцематок: від відлучення ягнят до кінця парувального сезону, кітність, особливо друга її половина і період підсосу.
- Численні дослідження і практика ведення вівчарства показують, що у маток, які в період парування мали добру вгодованість, спостерігається менше випадків прохолосту і більша кількість окотів з двійнятами порівняно з тими, що мали низьку вгодованість. Отже, підготовка маток до парування і зокрема поліпшена годівля повинні бути обов'язковими. Таку підготовку слід починати за 1,5—2 міс до початку парувальної кампанії, відлучивши перед цим ягнят від маток.
- Для забезпечення дружного настання в маток охоти, високої заплідненості, збільшення виходу ягнят їх необхідно випасати на пасовищах з молодого зеленою травою, яка багата на поживні і біологічно активні речовини.
- В період підготовки і проведення парування маток велике значення має не тільки різноманітна їх годівля, а й забезпечення потреби в енергії і перетравному протеїні. Тому в цей період рекомендується збільшити поживність раціону на 0,2—0,3 корм. од. проти норм. Кількість перетравного протеїну в сухій речовині раціону повинна бути не меншою 9,6 %.

- **В період кінності потреба маток в енергії, протеїні, мінеральних речовинах та вітамінах поступово збільшується і в останню третину кінності досягає свого максимуму.** В останні 2 міс кінності ріст плода значно збільшується. Так, на 4-му місяці кінності середньодобовий приріст маси плода ягняти не перевищує 40—45 г, а на 5-му місяці він збільшується до 120—150 г. Слід відзначити, що ембріон в першу половину кінності хоч і росте повільно, однак в цей час закладаються всі органи і тканини. Тому дуже важливо забезпечити тварин в цей період повноцінною годівлею.
- **У другій половині кінності значно зростає потреба маток у перетравному протеїні. Кількість його в сухій речовині раціону в цей період повинна становити 13 %.**
- При повноцінній годівлі в період кінності матки народжують розвинених здорових ягнят, які при вирощуванні добре оплачують корм і мають високу потенційну вівнову продуктивність.
- **Для матки живою масою 60 кг у першій половині кінності орієнтовний добовий раціон може бути такий, кг: сіно--0,7, солома ярих культур —0,5, силос кукурудзяний — 2—2,5, буряки кормові — 0,5—1, концкорми — 0,2—0,3.**

Норми годівлі холостих та кітних вівцематок (на голову за добу)

| Жива маса, кг | Настриг митоївовни, кг | Суша речовина, кг | Кормові одиниці | Обмінна енергія, МДж | Перетравний протеїн, г | Сирий протеїн, г | Сира клітковина, г | Цукор, г | Крохмаль, г |
|--|------------------------|-------------------|-----------------|----------------------|------------------------|------------------|--------------------|----------|-------------|
| <i>Матки нелактуючі холості і першої половини кітності</i> | | | | | | | | | |
| | 1,5-1,8 | 0,9 | 0,8 | 9,4 | 70 | 95 | 210 | 70 | 100 |
| 50 | 1,9-2,3 | 1,2 | 1,0 | 12,1 | 85 | 125 | 275 | 80 | 110 |
| | 2,4-2,6 | 1,4 | 1,15 | 14,2 | 95 | 140 | 320 | 90 | 130 |
| | 1,8-2,2 | 1,1 | 0,9 | 10,9 | 80 | 115 | 250 | 90 | 130 |
| 60 | 2,3—2,6 | 1,3 | 1,1 | 13,4 | 95 | 135 | 300 | 100 | 140 |
| | 2,7—3,0 | 1,5 | 1,25 | 13,0 | 110 | 150 | 350 | 110 | 150 |
| | 2,2-2,5 | 1,3 | 1,1 | 13,5 | 90 | 130 | 300 | 100 | 140 |
| 70 | 2,6-3,0 | 1,6 | 1,35 | 15,5 | 110 | 160 | 370 | 110 | 150 |
| | 3,1-3,5 | 1,9 | 1,5 | 19,2 | 130 | 190 | 440 | 120 | 170 |
| | 2,2-2,5 | 1,5 | 1,2 | 13,0 | 100 | 150 | 350 | 110 | 150 |
| 80 | 2,6-3,0 | 1,8 | 1,45 | 18,4 | 130 | 175 | 415 | 120 | 170 |
| | 3,1-3,5 | 2,0 | 1,65 | 20,1 | 140 | 195 | 460 | 130 | 180 |

| Жива маса, кг | Настриг митоївовни, кг | Суша речовина, кг | Кормові одиниці | Обмінна енергія, МДж | Перетрачений протеїн, г | Сирий протеїн, г | Сира клітковина, г | Цукор, г | Крохмаль, г |
|--|------------------------|-------------------|-----------------|----------------------|-------------------------|------------------|--------------------|------------|-------------|
| <i>Матки в останні два місяці кінності</i> | | | | | | | | | |
| | 1,5-1,8 | 1,2 | 1,0 | 12,5 | 90 | 130 | 260 | 100 | 140 |
| 50 | 1.9-2,3 | 1.4 | 1,2 | 14,6 | 105 | 150 | 310 | 120 | 170 |
| | 2,4-2,6 | 1,5 | 1,35 | 15,9 | 120 | 165 | 330 | 130 | 180 |
| | 1,8-2.2 | 1,3 | 1,1 | 13,8 | 100 | 140 | 290 | 110 | 150 |
| 60 | 2,3-2,6 | 1,5 | 1,3 | 15,9 | 120 | 165 | 330 | 130 | 180 |
| | 2,7-3,0 | 1,7 | 1,45 | 18,0 | 135 | 185 | 270 | 140 | 200 |
| | 2,2-2,5 | 1.5 | 1,25 | 15,9 | 120 | 165 | 330 | 130 | 180 |
| 70 | 2,6-3,0 | 1,7 | 1,45 | 18,0 | 135 | 185 | 370 | 140 | 200 |
| | 3,1-3,5 | 2,0 | 1,65 | 22,4 | 155 | 215 | 380 | 160 | 220 |
| | 2.2-2,5 | 1,6 | 1,35 | 16,7 | 125 | 175 | 350 | 130 | 180 |
| 80 | 2,6-3,0 | 1,9 | 1,60 | 20,1 | 145 | 200 | 420 | 150 | 210 |
| | 3,1-3,5 | 2,1 | 1,80 | 22,2 | 165 | 225 | 460 | 170 | 240 |

| Каротин, мг | А, МО | Д, МО | Е, мг | Кальцій, г | Фосфор, г | Сірка, г | Сіль кухонна, г | Цинк, мг | Мідь, мг | Кобальт, мг |
|--|--------------|--------------|--------------|-------------------|------------------|-----------------|------------------------|-----------------|-----------------|--------------------|
| <i>Матки нелактуючі холості і першої половини кінності</i> | | | | | | | | | | |
| 15 | 5000 | 300 | 30 | 4,0 | 2,5 | 4,0 | 9 | 30 | 10 | 0,4 |
| 15 | 5000 | 300 | 30 | 4,5 | 2,7 | 4,5 | 9 | 40 | 10 | 0,5 |
| 16 | 5000 | 400 | 30 | 5,0 | 3,0 | 5,1 | 10 | 45 | 10 | 0,5 |
| 16 | 5000 | 400 | 30 | 5,0 | 3,0 | 4,5 | 10 | 30 | 10 | 0,4 |
| 17 | 5000 | 400 | 40 | 5,5 | 3,2 | 5,0 | 10 | 40 | 10 | 0,5 |
| 17 | 5000 | 500 | 40 | 5,7 | 3,4 | 5,4 | 11 | 45 | 12 | 0,6 |
| 17 | 5000 | 500 | 40 | 5,7 | 3,4 | 5,2 | 11 | 40 | 12 | 0,5 |
| 18 | 5000 | 500 | 40 | 6,0 | 3,6 | 5,5 | 11 | 50 | 12 | 0,6 |
| 18 | 5000 | 600 | 50 | 6,3 | 3,8 | 6,0 | 12 | 60 | 12 | 0,6 |
| 18 | 5000 | 600 | 50 | 6,3 | 3,8 | 5,2 | 12 | 45 | 15 | 0,6 |
| 19 | 5000 | 600 | 50 | 6,5 | 3,8 | 5,6 | 12 | 50 | 15 | 0,7 |
| 19 | 5000 | 600 | 50 | 6,8 | 4,1 | 6,3 | 13 | 60 | 15 | 0,7 |

| Каротин, мг | А, МО | Д, МО | Е, мг | Кальцій, г | Фосфор, г | Сірка, г | Сіль кухонна, г | Цинк, мг | Мідь, мг | Кобальт, мг |
|--|--------------|--------------|--------------|-------------------|------------------|-----------------|------------------------|-----------------|-----------------|--------------------|
| <i>Матки в останні два місяці китності</i> | | | | | | | | | | |
| 20 | 5000 | 500 | 40 | 8,2 | 4,2 | 4,5 | 10 | 50 | 12 | 0,6 |
| 20 | 5000 | 500 | 40 | 8,5 | 4,5 | 4,8 | 11 | 50 | 12 | 0,7 |
| 21 | 5000 | 600 | 40 | 8,7 | 4,7 | 5,1 | 12 | 60 | 12 | 0,7 |
| 21 | 8000 | 600 | 40 | 8,7 | 4,7 | 4,8 | 12 | 50 | 12 | 0,6 |
| 22 | 8000 | 600 | 40 | 9,0 | 4,9 | 5,1 | 12 | 60 | 15 | 0,7 |
| 23 | 8000 | 700 | 50 | 9,3 | 5,1 | 5,4 | 13 | 70 | 15 | 0,8 |
| 23 | 8000 | 700 | 50 | 9,3 | 5,1 | 5,2 | 14 | 60 | 15 | 0,7 |
| 23 | 8000 | 800 | 50 | 9,5 | 5,2 | 5,5 | 14 | 70 | 15 | 0,8 |
| 24 | 8000 | 800 | 50 | 9,8 | 5,4 | 6,0 | 14 | 80 | 15 | 1,0 |
| 24 | 8000 | 800 | 50 | 9,3 | 5,4 | 5,2 | 15 | 70 | 15 | 0,8 |
| 25 | 8000 | 800 | 60 | 10,0 | 5,5 | 5,6 | 15 | 80 | 18 | 1,0 |
| 25 | 8000 | 800 | 60 | 10,5 | 5,6 | 6,3 | 15 | 90 | 20 | 1,0 |

- **Високопродуктивним елітним маткам з настригом 3—3,5 кг вовни в митому волокні поживність раціону слід збільшувати на 10—12 %, вводячи в його склад (на голову за добу, кг): сіна — 0,8—1, силосу кукурудзяного 2,8—3, соломи ярих культур—0,5 і високоякісного ком бікорму — 0,35—0,4.**
- **В останній місяць кітності необхідно зменшити об'єм раціону маток, зберігаючи його загальну поживність та вміст перетравного протешу, мінеральних речовин і каротину. Для цього в раціоні солому замінюють сіном, зменшують кількість силосу і вводять високоякісні корми: гранульовані кормосуміші, трав'яну січку, комбікорм.**
- **Норми годівлі холостих і кітних маток наведено в таблиці.**
- **Головним завданням раціональної годівлі маток у підсисний період є забезпечення високої молочної продуктивності, інтенсивного росту вовни і збереження вгодованості тварин.**
- **Організація нормованої годівлі маток у цей період має передбачати задоволення потреби тварин у енергії і необхідних речовинах живлення залежно від маси тіла, вовнової продуктивності, молочності і кількості ягнят. Слід також враховувати вгодованість маточного поголів'я і стан народжених ягнят.**
- **У середньому тонкорунні матки з одним ягням в перші 2 міс лактації дають 1,2—1,9 кг молока за добу, а в наступні — 0,7—1 кг. Матки з ягнятами-двійнями мають більшу молочність на 20—25%.**
- **Овече молоко в середньому містить 5,5 % протеїну, 6,7 жиру, 5,7 молочного цукру і 1 % мінеральних речовин. Для виробництва 1 кг молока потрібно витратити 0,75—1,06 корм. од. залежно від періоду лактації.**

- У підсисних маток порівняно з холостими потреба в поживних речовинах збільшується майже вдвічі. Для забезпечення повноцінної годівлі раціон підсисних маток необхідно балансувати за всіма основними факторами живлення.
- Орієнтовний добовий раціон силосного типу для підсисної матки, такий, кг: сіно бобове — 0,6—0,8, сіно злакове — 0,6—0,8, силос високої якості — 3,5, буряки кормові — 1,5 і комбікорм — 0,4—0,6. Поживність такого раціону становить 1,9—2 корм, од., вміст перетравного протеїну 220—230 г, цукру—197, клітковини — 704, сірки —9,5 г.
- Раціони сінажного типу можуть містити до 75 % сінажу високої якості. В такі раціони необхідно вводити високопоживні комбікорми з білково-мінеральними та вітамінними добавками.
- Численними дослідженнями і практикою доказано високу ефективність використання кормів вівцями при згодовуванні їх в складі повнораціонних розсипних гранульованих чи брикетованих кормосумішей.
- Інститут тваринництва НААН України рекомендує для вівцематок склад розсипних кормосумішей, який наведено у таблиці.
- Як показали наукові дослідження та передовий досвід, використання вівцями гранульованих кормосумішей протягом 3—4 міс не викликає ніяких фізіологічних та гістологічних порушень, а більше 7— міс. призводить до небажаних процесів в організмі. Дослідами, проведеними в Інституті тваринництва НААН України, доведена доцільність згодовування гранульованих та брикетованих кормосумішей вівцям різних статево-вікових груп в поєднанні з соковитими та зеленими кормами.

Примірні добові раціони годівлі суягних тонкорунних вівнових і вівно-м'ясних овець

| Корми | Перший період суягності | | | | Другий період суягності | | |
|---------------------------|-------------------------|-----|------|------|-------------------------|------|------|
| | Варіанти | | | | | | |
| | 1 | 2 | 3 | 4 | 1 | 2 | 3 |
| Злакове сіно, кг | 0,6 | 1 | 0,7 | - | 0,6 | 0,8 | 1 |
| Бобове сіно, кг | - | - | - | 0,4 | 0,3 | 0,3 | 0,3 |
| Кукурудзяний силос, кг | 3 | 2,5 | - | 3,5 | 3,5 | 3 | 2 |
| Злаково-бобовий силос, кг | - | - | 3 | - | - | - | - |
| Коцентрати, кг | 0,15 | 0,1 | 0,15 | 0,2 | 0,2 | 0,2 | 0,3 |
| Ярова солома, кг | 0,6 | 0,5 | 0,6 | 0,6 | 0,2 | - | - |
| Карбамід, г | 10 | 5 | - | - | - | - | - |
| Кісткове борошно, г | 8 | 5 | 5 | 5 | 10 | 10 | 10 |
| У раціоні міститься: | | | | | | | |
| корм. од. | 1,21 | 1,2 | 1,24 | 1,26 | 1,38 | 1,35 | 1,3 |
| перетравного протеїну, г | 110 | 106 | 109 | 119 | 131 | 135 | 135 |
| кальцію, г | 8 | 13 | 12 | 14,2 | 19,3 | 19,4 | 21,1 |
| фосфору, г | 4,9 | 4,9 | 4,9 | 4,8 | 5,8 | 5,8 | 5,9 |

Примірні добові раціони годівлі підсисних тонкорунних вівнових і вівно-м'ясних овець

| Корми | Перша половина підсису | | | Друга половина підсису | | |
|----------------------------|------------------------|-----|------|------------------------|------|------|
| | Варіанти | | | | | |
| | 1 | 2 | 3 | 1 | 2 | 3 |
| Злакове сіно, кг | 1,2 | 0,8 | 0,5 | 1 | 0,6 | 0,2 |
| Бобове сіно, кг | - | 0,8 | 0,5 | - | 0,5 | 0,4 |
| Кукурудзяний силос, кг | 4 | 3,5 | 4 | 3,5 | 3 | 4 |
| Коцентрати, кг | 0,35 | 0,3 | 0,4 | 0,25 | 0,3 | 0,35 |
| Карбамід, г | 14 | - | - | 10 | - | - |
| Кісткове борошно, г | - | - | - | - | 7 | 7 |
| У раціоні міститься: | | | | | | |
| корм. од. | 1,8 | 1,8 | 1,8 | 1,45 | 1,46 | 1,49 |
| перетрав'яного протеїну, г | 176 | 201 | 176 | 140 | 147 | 140 |
| кальцію, г | 15,6 | 22 | 17,7 | 14,7 | 15,5 | 13,2 |
| фосфору, г | 5,9 | 6,2 | 5,9 | 4,8 | 4,9 | 4,6 |

Склад розсипних кормосумішей для вівцематок, % за масою (за даними Інституту тваринництва НААН України)

| Корми | Матки в останні 2 місяці кінності | | | Підсисні матки | | |
|-------------------------------|-----------------------------------|-------------|-------------|----------------|-------------|-------------|
| | Жива маса, кг | | | | | |
| | 50 | 60 | 70 | 50 | 60 | 70 |
| Силос кукурудзяний | 61,4 | 60,5 | 57,0 | 52,5 | 49,5 | 48,5 |
| Солома зернових | 15,5 | 15,5 | 17,0 | 13,3 | 15,0 | 15,0 |
| Сіно злаково-бобове | 14,5 | 15,5 | 16,0 | 14,5 | 15,0 | 16,0 |
| Буряки кормові | — | — | — | 10,7 | 10,5 | 10,5 |
| Концкорми | 8,6 | 8,5 | 10,0 | 9,0 | 10,0 | 10,0 |
| На 1 т суміші додають: | | | | | | |
| знефторений фосфат, кг | 2,7 | 2,8 | 2,9 | 3,1 | 3,2 | 3,3 |
| сірчаноокислий натрій, кг | 1,5 | 1,5 | 1,5 | 1,5 | 1,5 | 1,5 |
| хлористий кобальт, г | | | | | | |
| В 1 кг кормосуміші міститься: | 1,0 | 1,0 | 1,5 | 1,0 | 1,0 | 1,0 |
| кормових одиниць | 0,34 | 0,34 | 0,35 | 0,33 | 0,34 | 0,35 |
| перетравного протеїну, г | 31,5 | 33,0 | 34,0 | 34,0 | 35,0 | 34,5 |
| кальцію, г | 3,3 | 3,4 | 3,6 | 4,4 | 4,5 | 4,5 |
| фосфору, г | 1,6 | 1,6 | 1,7 | 1,8 | 1,8 | 1,7 |
| сірки, г | 1,4 | 1,4 | 1,4 | 1,3 | 1,4 | 1,3 |
| каротину, мг | 10,0 | 10,0 | 10,0 | 12,0 | 13,0 | 13,0 |

Склад гранульованих кормосумішей для вівцематок, % за масою

| Компонент | Фізіологічний стан маток | | | | | | | |
|---------------------------|--------------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| | друга половина кітності | | | | підсисні | | | |
| | 1 | 2 | 3 | 4 | 1 | 2 | 3 | 4 |
| Солома озима | 45,0 | 40,0 | 30,0 | 30,0 | 40,0 | 30,0 | 20,0 | 20,0 |
| Борошно: | | | | | | | | |
| трав'яне бобове | 15,0 | 10,0 | — | — | 25,0 | 20,0 | 10,0 | — |
| сінне бобове | — | — | 15,0 | — | — | 5,0 | 15,0 | — |
| сінне злакове | 22,0 | 32,0 | 37,0 | 51,0 | 15,0 | 23,0 | 33,0 | 58,5 |
| Пшениця | 17,5 | 17,0 | 10,0 | — | 19,0 | 20,5 | 20,5 | 20,0 |
| Ячмінь | — | — | 7,0 | 18,0 | — | — | — | — |
| Знефторений фосфат | 0,5 | 0,5 | 0,5 | 0,5 | 1,0 | 1,0 | 1,0 | 1,0 |
| Сечовина | — | 0,5 | 0,5 | 0,5 | — | 0,5 | 0,5 | 0,5 |
| На 1 т суміші додають: | | | | | | | | |
| сірчаноокислий натрій, кг | 1,5 | 1,5 | 1,5 | 1,5 | 1,5 | 1,5 | 1,5 | 1,5 |
| хлористий кобальт, г | 2,0 | 2,0 | 2,0 | 2,0 | 2,0 | 2,0 | 2,0 | 2,0 |
| Поживність 1 кг гранул: | | | | | | | | |
| кормових одиниць, кг | 0,53 | 0,53 | 0,53 | 0,53 | 0,59 | 0,60 | 0,60 | 0,60 |
| перетравного протешу, г | 53,0 | 52,0 | 54,0 | 54,0 | 60,0 | 62,0 | 62,0 | 60,0 |
| кальцію, г | 5,9 | 6,0 | 6,7 | 5,4 | 6,2 | 7,0 | 8,0 | 6,4 |
| фосфору, г | 2,6 | 2,7 | 2,8 | 2,6 | 3,0 | | 3,0 | 2,9 |

Річна потреба овець у поживних речовинах

| Виробнича група овець | Характеристика | Корм. од./ ЕКО | Перетравног о протеїну, кг |
|---|---|----------------|----------------------------|
| Барани-плідники | Жива маса 100 кг; парувальний період 3 місяці; 2-3 садки за добу | 705/810 | 71,1 |
| Племінні матки з приплодом до відбивки | Вовново-м'ясні і вовнові; жива маса 50 кг; настриг вовни 5,5-6 кг; молочність, що забезпечує 250 г середньодобовий приріст ягня; на 100 маток - 100 ягнят | 559/637 | 50,6 |
| Племінні матки з приплодом до відбивки | М'ясо-вовнові і м'ясні; жива маса 60 кг; настриг вовни 4-5 кг; молочність, що забезпечує середньодобовий приріст приплоду 300 г; на 100 маток - 100 ягнят | 620/707 | 55,8 |
| Племінні матки з приплодом до відбивки | Романівської породи; жива маса 50 кг; молочність, що забезпечує середньодобовий приріст приплоду 400 г; на 100 маток - 200 ягнят | 632/682 | 64,0 |
| Валухи | Вовново-м'ясні і вовнові, жива маса 60 кг; настриг вовни 5-6 кг | 365/398 | 29,2 |

| Виробнича група овець | Характеристика | | Корм. од./ ЕКО | Перетравног о про- теїну, кг |
|---|--------------------------------|----------------------|----------------|------------------------------|
| <i>Жива маса в 8 місяців, кг</i> | | | | |
| Ремонтний молодняк від відбивки до 1 жовтня | Вовно-м'ясних і вовнових порід | <i>ярок – 33</i> | 100/123 | 12,3 |
| | | <i>баранців - 40</i> | 129/159 | 15,4 |
| | М'ясо-вовнових порід | <i>ярок - 29</i> | 126/154 | 14,4 |
| | | <i>баранців - 45</i> | 150/184 | 18,5 |
| | Романівської породи | <i>ярок - 30</i> | 102/115 | 13,9 |
| | | <i>баранців - 33</i> | 106/120 | 18,0 |
| <i>Жива маса в 12 місяців, кг</i> | | | | |
| Ремонтний молодняк минулого року с 1 жовтня до 1 жовтня | Вовно-м'ясних і вовнових порід | <i>ярок - 50</i> | 386/455 | 38,7 |
| | | <i>баранців - 70</i> | 535/631 | 56,7 |
| | М'ясо-вовнових порід | <i>ярок - 60</i> | 450/530 | 41,7 |
| | | <i>баранців - 80</i> | 630/743 | 66,0 |
| | Романівської породи | <i>ярок - 50</i> | 414/480 | 41,9 |
| | | <i>баранців - 64</i> | 525/609 | 64,8 |

- Поєднання в зимових раціонах гранульованих кормосумішей з кукурудзяним силосом у співвідношенні 2 : 1 (60—70 % гранул та 40—30 % силосу від загальної поживності раціону) є найефективнішим.
- В складі кормосумішей згодовували 20—60 % соломи злаків, 15—25 трав'яного борошна, 15—20 % концкормів.
- Науково-дослідним Інститутом тваринництва НААН України розроблено ф практично апробовано рецепти гранульованих кормосумішей для вівцематок у різні фізіологічні періоди (табл.).
- При годівлі овець гранульованими чи брикетованими кормами потреба у воді значно збільшується. Тому підсисних маток треба напувати не менше трьох разів на добу.
- Найкращий спосіб забезпечення овець водою — використання автонапувалок. У зимовий період доцільно застосовувати автонапувалки типу АГК.-4, що не замерзають, встановлюють їх в базах. Одна така напувалка може забезпечити водою до 250 маток.
- Влітку основним кормом для маток є зелена трава. Зелені корми вівцям згодовують з годівниць або випасають їх на природних чи культурних пасовищах. Норма трави на матку становить 7—10 кг на добу.
- Балансують літні раціони маток за сухими і мінеральними речовинами, підгодовуючи тварин гранульованими чи брикетованими кормосумішами або грубими кормами.

Норми годівлі для пухових і вовнових козематок, на голову за добу

| Показатели | Холості і суконні 12-13 тижнів | | | | Сукозні в останні 1-8 тижнів | | | Лактуючі | | | |
|------------------------|--------------------------------|------|------|-------|------------------------------|------|-------|----------|------|-------|------|
| | живая масса, кг | | | | | | | | | | |
| | 35 | 40 | 45 | 50 | 40 | 45 | 50 | 35 | 40 | 45 | 50 |
| ЕКО | 0,85 | 1,00 | 1,05 | 1,13 | 1,15 | 1,26 | 1,36 | 1,57 | 1,68 | 1,84 | 1,89 |
| Обмінна енергія, МДж | 8,51 | 9,98 | 10,5 | 11,34 | 11,55 | 12,6 | 13,65 | 15,75 | 16,8 | 18,38 | 18,9 |
| Суха речовина, кг | 1,2 | 1,4 | 1,35 | 1,6 | 1,5 | 1,7 | 1,9 | 1,45 | 1,6 | 1,9 | 2,0 |
| Сирий протеїн, г | 115 | 125 | 150 | 150 | 155 | 165 | 170 | 240 | 255 | 275 | 280 |
| Перетравний протеїн, г | 65 | 70 | 100 | 90 | 105 | 110 | 115 | 145 | 155 | 165 | 170 |
| Кальцій, г | 4 | 5 | 6,5 | 5,5 | 7 | 7,5 | 8 | 7 | 8 | 8 | 8,5 |
| Фосфор, г | 2,5 | 2,5 | 3,5 | 3 | 3,9 | 4,2 | 4,4 | 5 | 5,5 | 6 | 6 |
| Магній, г | 0,5 | 0,5 | 0,6 | 0,6 | 0,6 | 0,6 | 0,7 | 0,7 | 0,8 | 0,8 | 0,9 |
| Сірка, г | 2,4 | 2,6 | 3 | 2,9 | 3,3 | 3,6 | 3,8 | 4,4 | 4,7 | 5 | 5,1 |
| Залізо, мг | 43 | 43 | 55 | 43 | 55 | 55 | 55 | 88 | 88 | 88 | 88 |
| Мідь, мг | 9,6 | 9,6 | 11 | 9,6 | 11 | 11 | 11 | 15 | 15 | 15 | 15 |
| Цинк, мг | 32 | 32 | 43 | 32 | 43 | 43 | 43 | 88 | 88 | 88 | 88 |
| Кобальт, мг | 0,4 | 0,4 | 0,4 | 0,4 | 0,52 | 0,52 | 0,52 | 0,87 | 0,87 | 0,87 | 0,87 |
| Марганець, мг | 48 | 48 | 65 | 48 | 65 | 65 | 65 | 88 | 88 | 88 | 88 |
| Йод, мг | 0,4 | 0,4 | 0,4 | 0,4 | 0,44 | 0,44 | 0,44 | 0,68 | 0,68 | 0,68 | 0,68 |
| Каротин, мг | 7 | 9 | 13 | 13 | 14 | 16 | 18 | 17 | 19 | 20 | 21 |
| Вітамін Д, МО | 420 | 490 | 600 | 600 | 700 | 800 | 90 | 650 | 700 | 850 | 900 |

Примірні раціони для кіз

| Корми і добавки | Козли-плідники в парувальний період, жива маса 60 кг | Козоматки, жива маса 40 кг | | Кізоочки, жива маса 27 кг | Кізлики, жива маса 35 кг |
|--|--|-------------------------------|------------------------|---------------------------|--------------------------|
| | | Останні 7-8 тижнів сукозності | Перший період лактації | | |
| Сіно злаково-різнотравне, кг | 0,7 | 0,3 | 0,4 | 0,2 | 0,2 |
| Сіно бобове, кг | 0,6 | 0,4 | 0,5 | 0,3 | 0,5 |
| Солома, кг | - | 0,3 | - | 0,2 | 0,2 |
| Силос кукурудзяний, кг | - | 2 | 2,5 | 1,5 | 1,5 |
| Концкорми (ячмінь, овес, висівки, горох), кг | 0,8 | 0,2 | 0,4 | 0,2 | 0,25 |
| Шрот соняшниковий, кг | 0,05 | - | - | - | 0,05 |
| Морква, кг | 0,5 | - | - | - | - |
| Сіль кухонна, г | 15 | 13 | 15 | 10 | 12 |
| Дінатрій фосфат, г | - | 12 | 12 | - | - |

Фактори, якими впливають при організації повноцінної годівлі овець і кіз

1. Правильний вибір системи нормування, а саме – деталізованих норм годівлі
2. Якість кормів і технологія їх згодовування
3. Врахування стандартів якості основних кормів (сіно, сінаж, силос, концентрати)
4. Контроль споживання кормів
5. Контроль за кормовими стресами

Шляхи і методи досягнення породного генетичного потенціалу молочної продуктивності, відтворної здатності і профілактики імунодефіциту овець і кіз

1. Балансування раціонів за 24-30 показниками поживності згідно вимог сучасних деталізованих норм годівлі
2. Використання концентрованих кормів виключно у складі зональних і адресних комбікормів, до складу яких обов'язково вводяться премікси і білково – вітамінно – мінеральні добавки, які усувають фактичний дефіцит поживних речовин, макро – мікроелементів, вітамінів, амінокислот у складі кормів
3. Підвищення якості основних кормів до рівня вимог стандартів 1 класу
4. Заготівля і згодовування кукурудзяно – соєвого силосу замість кукурудзяного
5. Збагачення кукурудзяного і кукурудзяно – соєвого силосу в процесі їх закладання в траншеї або в поліетиленові мішки комплексом солей мікроелементів, азотистих, фосфорних добавок